

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
25

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

ISSN 1231-269X

**ANALIZY
RYNKOWE**

CZERWIEC 2004

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Rynek oleistych na świecie – *J. Burakiewicz*
- II. Rynek oleistych w UE – *E. Rosiak*
- III. Rynek oleistych w Polsce
 1. Uwarunkowania makroekonomiczne
 2. Produkcja rzepaku – *E. Rosiak*
 3. Obroty rzepakiem – *E. Rosiak*
 4. Handel zagraniczny oleistymi – *W. Dzwonkowski*
 5. Przemysł tłuszczowy – *J. Bielecki, E. Wąsiewicz*
 6. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych – *E. Rosiak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0·prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

dr inż. Ewa Rosiak

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 595

Jan Bielecki

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 595

dr inż. Jan Burakiewicz

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 595

mgr Wiesław Dzwonkowski

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 616

mgr Elżbieta Wąsiewicz

• MRiRW •

Tel.: (0·prefiks·22) 623-20-11

mgr inż. Teresa Zdziarska

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 440

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 7.06.2004 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w listopadzie 2004 r.

REASUMPCJA

W sezonie 2003/04 nastąpiła stagnacja w światowych zbiorach oleistych. Niekorzystne warunki pogodowe spowodowały znaczący spadek plonów i zbiorów soi u największych jej producentów i eksporterów, tj. w USA, Brazylii, Argentynie i Paragwaju, który tylko z niewielką nadwyżką został zrekompensowany wzrostem zbiorów pozostałych oleistych. Głęboka nierównowaga popytowo-podażowa na światowym rynku soi przyczyniła się do znacznego wzrostu jej cen, jak i pozostałych nasion oleistych oraz produktów ich przerobu – olejów i śrut.

Światowe zbiory rzepaku w sezonie 2003/04 wzrosły do 38,7 mln ton, tj. o 17,9% w porównaniu z sezonem poprzednim. Był to wynik dobrych zbiorów rzepaku w Kanadzie, Australii, Indiach i Chinach. W krajach UE zbiory były niewiele niższe (spadek o 0,2% do 9,48 mln ton), bowiem przy spadku zbiorów we Francji i w Niemczech nastąpił znaczący ich wzrost w Wielkiej Brytanii i Danii. Największy spadek zbiorów odnotowano w krajach Europy Środkowej.

W Polsce zbiory rzepaku w 2003 r. wyniosły 793,0 tys. ton i były o 16,8% mniejsze niż w 2002 roku. Był to rezultat spadku plonów rzepaku o 14,3%, jak i powierzchni jego zbiorów o 2,9%. Na krajowym rynku występowała przewaga popytu nad podażą rzepaku, a jego ceny znacząco wzrosły (wzrost o 19% do 1017 zł/t). Przerób rzepaku w krajowych olejarniach był prawie o 100 tys. ton niższy i wyniósł 760 tys. ton. Pogorszyły się wyniki handlu zagranicznego w sektorze oleistych. Deficyt obrotów handlowych wzrósł o 76 mln USD i wyniósł 515 mln USD. Niższa była produkcja tłuszczów konsumpcyjnych (spadek o 8% do 651 tys. ton). Ceny detaliczne tłuszczów roślinnych znacząco wzrosły, a ich spożycie obniżyło się do 18 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca, tj. o 7,7%.

Według wstępnej oceny zbiory rzepaku w 2004 r. wyniosą ponad 1 mln ton i będą niemalże o 40% wyższe niż przed rokiem. Będzie to rezultat wzrostu powierzchni zasiewów rzepaku do ok. 500 tys. ha, jak i jego plonów do ok. 22 dt/ha.

Mimo wzrostu produkcji, w sezonie 2004/05 na krajowym rynku może wystąpić niewielka przewaga popytu nad podażą rzepaku. Przewiduje się bowiem znaczący wzrost zapotrzebowania przemysłu tłuszczowego na ten surowiec. W sezonie 2004/05 przemysł tłuszczowy planuje zwiększyć przerób rzepaku do ponad 1 mln ton, m.in. przez ponowne włączenie do skupu i przerobu rzepaku olejarni w Brzegu o zdolnościach przerobowych ok. 240 tys. ton nasion rocznie. W tej sytuacji produkcja oleju rzepakowego wzrosłaby do ponad 400 tys. ton, a śruty rzepakowej do ponad 600 tys. ton.

Przy tak znaczącym wzroście zapotrzebowania sektora olejarskiego na rzepak i przewidywanych wysokich jego cenach na rynku europejskim, można oczekiwać, iż w III kwartale 2004 r. przeciętna cena skupu rzepaku przemysłowego będzie przekraczała, tak jak w analogicznym okresie roku poprzedniego, 1000 zł/t. Przy przewidywanych w tym czasie cenach skupu pszenicy w wysokości 430–450 zł/t, relacja cen rzepak – pszenica utrzyma się na korzystnym poziomie dla plantatorów rzepaku. Będzie to zapewne skutkowało dalszym wzrostem powierzchni zasiewów rzepaku ozimego pod zbiory roku następnego. Areał uprawy rzepaku w 2005 r. może przekroczyć 600 tys. ha.

W 2004 r. produkcja głównych wyrobów przemysłu tłuszczowego wzrośnie do poziomu z lat 2001–2002. Oznacza to, iż produkcja tłuszczów roślinnych konsumpcyjnych wyniesie ok. 700 tys. ton, w tym produkcja

margaryn osiągnie wielkość ok. 350 tys. ton. Większy wzrost produkcji margaryn będzie możliwy, jeżeli nastąpi rozwój ich eksportu.

W 2004 r. wyniki handlu zagranicznego w sektorze oleistych pogorszą się w porównaniu z rokiem poprzednim. Nie przewiduje się bowiem znaczącego wzrostu eksportu rzepaku, z uwagi na wzrost zapotrzebowania przemysłu olejarskiego na ten surowiec, a import śrut i olejów roślinnych będzie wysoki. Wydatki związane z importem surowców i produktów oleistych wzrosną prawdopodobnie do ok. 660 mln USD, tj. o ok. 20% w porównaniu z 2003 r., a wpływy z ich eksportu wyniosą tylko ok. 60 mln USD, choć będą o ok. 60% wyższe. W 2004 r. deficyt obrotów handlu zagranicznego oleistymi zwiększy się o ok. 80 mln USD w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniesie ok. 600 mln USD.

W 2004 r. przewiduje się wzrost cen detalicznych tłuszczów roślinnych, z powodu wyższych cen surowców dla przemysłu olejarskiego. Podwyżkom cen tłuszczów roślinnych będzie sprzyjał, przewidywany w drugiej połowie roku, wzrost cen tłuszczów zwierzęcych, zarówno słoniny i smalcu, jak i masła. Wzrost cen tej grupy towarowej powinien być jednak niższy od wzrostu cen żywności i stopy inflacji.

Przewiduje się umiarkowany wzrost zapotrzebowania na produkty olejarskie w gospodarstwach domowych i większy w przetwórstwie wtórnym, tj. w przemyśle spożywczym i gastronomii. Według bilansów spożycie tłuszczów roślinnych w 2004 r. wzrośnie do 19,0 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Przetwórstwo wtórne zagospodaruje ok. 37% krajowej podaży tłuszczów roślinnych, wobec 35% w 2003 r., 36% w 2002 r. i 32% w 2001 roku.

SUMMARY

A stagnation in world oilseed crops was observed in the 2003/04 season. Unfavourable weather conditions affected soybean yields and crops in major and exporting countries (USA, Brazil, Argentina and Paraguay) which was matched by increase in the crops of other oilseeds. Unstable situation on the world market pushed up soybean prices and the prices of other oilseeds and derivatives.

World rapeseed crops in the 2003/04 were 17,9% up from the previous season and totalled 38,7 million tons. The increase resulted from bulk crop in Canada, Australia, India and China. A slight decline in crops was reported in the EU (by 0,2% to 9,48 million tons). The decline in rapeseed crop in France and Germany was offset by significant increase of the crops in United Kingdom and Denmark. The deepest decline in rapeseed crops was observed in Central Europe.

Rapeseed crops in Poland in 2003 totalled 793,0 thousand tons, which was 16,8% down from the previous year. It resulted from the decline in yields and area harvested by 14,3 and 2,9% respectively. Domestic market faced excessive demand, which pushed the prices up by 19% to 1017 PLN/t. Rapeseed crushings in domestic refineries was 100 thousand tons down from the previous season at 760 thousand tons. The deficit in foreign trade increased by 76 million USD to 515 million USD. The production of edible vegetable fats declined by 8% to 651 thousand tons. Retail prices of vegetable fats significantly increased.

Reflecting that their consumption declined by 7,7% to 18 kg per capita.

According to preliminary forecast rapeseed crop in 2004 will total slightly above 1 million tons, which would be 40% up from the previous year. The increase would reflect increase in area planted and yields to about 500 thousand ha and 22 dt/ha respectively.

Despite increasing production domestic market in the 2004/05 season will still face a slight shortage of rapeseed due to forecast bulk increase in demand in fat industry. Rapeseed crushings in the 2004/05 season are expected to exceed 1 million tons, which would reflect mainly recovery of procurement and production in oil refinery at Brzeg (240 thousand tons of annual processing capacity). The production of rape oil and rape meal would then total about 500 and 600 thousand tons respectively.

Having such increase in demand for rapeseed and forecast high prices in Europe, average procurement price in Poland in the 3rd quarter of 2004 is expected to exceed 1000 PLN/t. The prices of wheat are forecast to fluctuate at 430-450 PLN/t by then. Therefore the prices ratio rapeseed to wheat would keep favourable level for rape producers. It would result in further increase in winter rapeseed area, which in 2005 may exceed 600 thousand ha.

The production of main products of fat industry in 2004 is expected to recover to the level observed in the period of 2001-2002, i.e. to approx. 700 thousand tons, inclu-

ding 350 thousand tons of margarine. If margarine exports will expand the increase in its production could be even higher.

The results of foreign trade in oilseeds in 2004 are expected to deteriorate. Reflecting growing demand from fat industry there are weak opportunities to increase rapeseed exports, while imports of oilmeals and vegetable oils would still keep high level. The expenditure on import would increase to about 660 million USD, i.e. by 20%. The revenue on exports, although 60% higher than in 2003, would total slight 60 million USD. Therefore the deficit in 2004 would increase by ca 80 million USD to about 600 million USD.

Due to rising prices of raw material for fat industry the prices of vegetable oils in 2004 are forecast to increase further. The growth in their prices would be supported by forecast for the second half of 2004 the increase in the prices of animal fats (fat back, butter and grease). However the rate of the increase should not exceed the food prices index and the inflation rate.

A moderate increase in the demand for oil products is forecast at the household level, while the demand in secondary processing (food industry and gastronomy) would be higher. According to the balance sheet data the consumption of vegetable fats in 2004 would increase to 19 kg per capita. Secondary processing would utilise about 37% of domestic supplies of vegetable fats (35% in 2003, 36% in 2002 and 32% in 2001).

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazać się:

1. Rynek owoców i warzyw /24/ • czerwiec 2004,
2. Rynek ziemi rolniczej /7/ • wrzesień 2004,
3. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /26/ • wrzesień 2004,
4. Rynek pasz /16/ • październik 2004,
5. Rynek mięsa /27/ • październik 2004,
6. Rynek drobiu i jaj /26/ • październik 2004,
7. Rynek mleka /27/ • październik 2004,
8. Rynek zbóż /27/ • listopad 2004,
9. Rynek ziemniaka /26/ • listopad 2004,
10. Rynek rzepaku /26/ • listopad 2004,
11. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /20/ • grudzień 2004,
12. Popyt na żywność /5/ • grudzień 2004,
13. Rynek cukru /26/ • grudzień 2004,
14. Rynek ryb /2/ • grudzień 2004.

RYNEK RYB

*Od maja 2004 roku rozpoczęliśmy publikowanie analiz o koniunkturze i perspektywach rozwoju rynku ryb. **Rynek ryb, stan i perspektywy** zawiera analizę czynników podażowych (produkcja i import ryb) oraz popytowych (spożycie, eksport, przetwórstwo) wpływających na stan krajowego rynku ryb oraz na poziom cen. Ceny ryb oraz ich przetworów analizowane są na trzech poziomach (ceny pierwszej sprzedaży, ceny hurtowe, ceny detaliczne). Ocena krajowego rynku dokonana jest na tle oceny sytuacji na światowym rynku ryb, makroekonomicznych uwarunkowań rozwoju rybactwa oraz regulacji rynku ryb.*

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2004 roku wynosi 34 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do
Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0-prefiks-22) 826 50 31 wew. 685, faks 827 19 60
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
